

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Gfv.III.30.372/2023/7. szám

A tanács tagjai: Salamonné dr. Piltz Judit a tanács elnöke

Dr. Bajnok István előadó bíró

Dr. Farkas Attila bíró

Dr. Gáspár Mónika bíró

Dr. Zumbók Péter bíró

A felperesek: Felperes1

(Cím2) I. rendű

Felperes2

(Cím2) II. rendű

A felperesek képviselője:

Dr. Kovács Loránt Ügyvédi Iroda

(Cím4,

ügyintéző: dr. Kovács Loránt ügyvéd)

Az alperesek: Alperes1

(Cím1) I. rendű

Alperes2

(Cím3) II. rendű

Az alperesek képviselője:

Törös Ügyvédi Iroda

(Cím5,

ügyintéző: dr. Törös Judit ügyvéd)

A per tárgya: szerződés érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó felek:

felperesek

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Zalaegerszegi Törvényszék 2.Pf.20.081/2023/6.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Nagykanizsai Járásbíróság 3.P.20.695/2019/61.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az alpereseknek személyenként 127.000 (százhuszonhétezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Megállapítja, hogy a meg nem fizetett 1.139.050 (egymillió-százharminckilencezer-ötven) forint felülvizsgálati eljárási illeték az állam terhén marad.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperesek mint adósok és a II. rendű alperes jogelődje (a továbbiakban: II. rendű alperes) mint hitelező 2008. február 21-én közjegyzői okiratba foglalt önálló zálogjoggal biztosított, részben hitelkiváltási célú devizaalapú kölcsönszerződést kötött. A szerződésben a hitelező kötelezettséget vállalt arra, hogy a felperesek részére 56.503 svájci frank összegű, e devizanemben nyilvántartott kölcsönt nyújt, a szerződésben megjelölt ingatlanon alapított önálló zálogfedezet mellett. A felperesek kötelezték magukat a kölcsön és a szerződés szerinti járulékaik megfizetésére, tudomásul véve, hogy a hitelező a kölcsön összegéből legfeljebb 7.875.000 forintnak megfelelő, a banknak a folyósítás napjára jegyzett deviza vételi árfolyamán átszámított deviza összeget folyósít, amely tartalmazza a szerződés 3.2. pontjában meghatározott folyósítási jutalékot is. A kölcsön első részletének célja a II. rendű alperesnél fennálló 2.289.497 forint összegű kölcsön kiváltása volt. A kölcsön futamideje 20 év, a törlesztőrészek száma 240, azzal, hogy a lejárat időpontja a rendelkezésre tartás utolsó időpontjától függően változhat. A folyósítási jutalék összege 75.000 forint volt, amelyet a hitelező a kölcsönnek a folyósítás napjára jegyzett deviza vételi árfolyamon számolt forint ellenértékéből vont le. Az ügyleti kamat induló mértéke évi 4,85%, a THM 7,26%. A felperesek a szerződés alapján a hitelező által egyoldalúan változtatható, 1,9% induló mértékű kezelési költség megfizetését is vállalták. A szerződés szerint a kölcsön törlesztő összege a nyilvántartási devizanemben kerül meghatározásra, annak induló havi részlete a teljes kölcsönösszeg igénybevételét feltételezve 317,83 svájci frank, amely a folyósítási limit miatt módosulhat.

[2] A szerződés I.10. pontjában foglalt kockázatfeltáró nyilatkozat szerint a felperesek kijelentették, hogy a kölcsön kockázataival kapcsolatos részletes tájékoztatást megismerték, megértették, a devizahitel igénybevételevel együtt járó és kizárólagosan őket terhelő kockázatokkal tisztában vannak. Tudomásuk van az árfolyamkockázatról, amely szerint a futamidő alatt a forintnak a svájci frankhoz viszonyított árfolyama kedvezőtlen változása (a forint gyengülése) esetén a devizában megállapított törlesztőrészek forintban fizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet. A szerződés aláírásával tudomásul vették, hogy e kockázat vagyoni hatásait teljes mértékben ők viselik. Az árfolyamkockázatból adódó lehetséges hatásokat alapos megfontolás tárgyává tették, a kockázatot fizetőképességüknek és vagyoni helyzetüknek megfelelően mérlegelve vállalták, a bankkal szemben az árfolyamkockázatból eredően igényt nem érvényesítenek. A kölcsönszerződést a felek ugyanezen a napon és ugyanezen közjegyzői okiratba foglalt önálló zálogjogot alapító szerződéssel biztosították. Emellett egy hitelkeretszerződést is közjegyzői okiratba foglaltak. A felek a szerződések részévé tették az Üzletszabályzat és a jelen hiteltípusra közzétett Hirdetmény rendelkezéseit.

[3] A szerződéskötést megelőzően, 2007. november 15-én a felperesek a II. rendű alperes jogelődjéhez kölcsönkérelmet nyújtottak be, amely nyomtatvány 6. oldalán kijelentették, hogy az „Ügyfél-tájékoztató a devizahitelek kockázatairól” szóló kiadványban (a továbbiakban: Ügyfél-tájékoztató) foglaltakat megismerték és az abban foglaltak alapján tudomásul vették, hogy a devizában nyilvántartott kölcsönök a forintban nyilvántartott kölcsönökhöz képest magasabb kockázatot jelentenek, tekintettel az esetleges

árfolyamváltozásokra. Ezt az ügyféltájékoztatót a hitelező a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete ajánlása (a továbbiakban: PSZÁF ajánlás) alapján állította össze 2005. május 30-i keltezéssel.

[4] A hitelező bank elnevezése 2008. július 10-i hatállyal megváltozott, majd 2008. december 31. napjával beolvadt egy másik társaságba (a továbbiakban: Bank).

[5] A felperesek 2013. március 11-én közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerő nyilatkozatot tettek. Eszerint a Bank 701.795 forint gyűjtőszámla-hitelt nyújtott a részükre, várhatóan 129 hónap futamidőre, évi 5,75%, majd a rögzített árfolyam alkalmazási időszakot követően a mindenkor Hirdetményben meghatározott ügyleti kamat mellett.

[6] A felperesek sem a kölcsönt, sem a gyűjtőszámla-hitelt nem tudták törleszteni, ezért a Bank 2015. november 27-én mindkét szerződést felmondta, és a felpereseket 12.070.463 forint, illetve 219.911 forint tartozás megfizetésére szólította fel.

[7] A Bank a magyarországi üzletágát és állományát 2016. február 2-án átruházta a II. rendű alperesre, amely a két szerződésből eredő követelését 2016. november 2-án az I. rendű alperesre engedményezte.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

[8] A felperesek módosított keresetükben elsődlegesen a perbeli kölcsönszerződés létre nem jöttének a megállapítását kérték – többek között – a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 205. § (2) bekezdésére és a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: régi Hpt.) 213. § (1) bekezdés a) pontjára hivatkozással. Erre alapítottnak egyúttal kérték annak megállapítását is, hogy a létre nem jött szerződéshez kapcsolódóan kötött jelzálogszerződés és gyűjtőszámla-hitel szerződés is érvénytelen.

[9] Másodlagosan a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítását kérték arra hivatkozással, hogy az árfolyamkockázatot teljes mértékben a felperesekre terhelő szerződéses rendelkezések a régi Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelenek. Jogkövetkezményként kérték az „eredeti állapot helyreállítását”, illetve amennyiben ez nem lehetséges a szerződés érvényessé nyilvánítását akként, hogy a fennálló tőketartozásuk 3.942.210 forint. Kérték annak megállapítását is, hogy a kölcsönszerződés I.3.2. és I.3.7. pontjaiba foglalt – a folyósítási jutalékra és kezelési költségre vonatkozó – szerződési feltételek tisztességtelenek. Az I. rendű alperest mindezek türéseire kérték kötelezni.

[10] Az alperesek érdemi ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték.

Az első- és másodfokú ítélet

[11] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.

[12] Határozatának indokolásában az elsődleges kereset tekintetében kifejtette, hogy a kölcsön felvétele és évekig történő törlesztése nyilvánvalóan ellentmond a felperesi hivatkozásnak, miszerint a kölcsönszerződés a kölcsönösszegben történő megállapodás hiányában nem jött létre. Utalt arra, hogy a szerződést valamennyi fél aláírta, egyező akaratnyilatkozatukat tartalmazta, a felperesek szándéka a szerződés megkötésére irányult. Kiemelte: a régi Ptk. 523. § (1) bekezdése alapján a kölcsönszerződés lényeges tartalmi elemei a kölcsön rendelkezésre bocsátása és annak visszafizetése. A szerződés tárgyát annak I.1.1. pontja meghatározza svájci frankban, forintban, amely álláspontja szerint megfelel a Kúria 6/2013. és 1/2016. számú Polgári jogegységi határozatainak. Rámutatott, hogy tartalmazza a folyósítás módját, a futamidőt, a törlesztőrészek számát és összegét, a kölcsön teljes összege igénybe vételét feltételezve. A szerződés I.1.3.2. pontja szerinti értesítő levél – amely rögzíti a folyósítás és az esedékesség napját, az induló törlesztőrészlet

devizaösszegét – a szerződés elválaszthatatlan része, azzal együtt értelmezendő. A szerződés tartalmazza azt a számítási módot is, amely alapján a törlesztőrészek összege az átszámítás későbbi időpontjában, illetve az egyes törlesztőrészek esedékességekor meghatározható, ami szintén megfelel az 1/2016. számú Polgári jogegységi határozatnak. Rámutatott, hogy a szerződés aláírásakor nem lehetett tudni, hogy a folyósítási feltételek mikor teljesülnek, ezért nem volt ismert az alkalmazandó forint/svájci frank árfolyam sem, ezért rendelkezett a szerződés úgy, hogy a kölcsön összegéből a felperesek igénye alapján legfeljebb 7.875.000 forintnak megfelelő összeget folyósít a bank. Az átváltási devizaárfolyam pedig meghatározott volt, ezért nem ütközött a szerződés a régi Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontjába sem.

[13] Az elsőfokú bíróság nem találta alaposnak a másodlagos keresetet sem. Álláspontja szerint a szerződés I.10. pontjában foglaltak tartalmilag kielégítették a régi Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdéseiben előírtakat, mert a kockázat telepítéséről, annak tartalmáról, az árfolyamkockázat mibenlétéről, annak a törlesztőrészletre gyakorolt hatásáról ad tájékoztatást. Szerinte nem lehet arra következtetni belőle, hogy felső korlátja lenne, vagy nem a felperesek viselnék teljes egészében. Ezért megfelel az ezzel kapcsolatos Európai Unió Bírósága (továbbiakban: EUB) által hozott döntéseknek is. A tanúvallomások alapján nem találta megállapíthatónak, hogy ezzel ellentétes tartalmú szóbeli tájékoztatást nyújtottak a felpereseknek, akik nem bizonyították, hogy az Ügyféltájékoztatót nem kapták meg. Az elsőfokú bíróság utalt a Kúria ítélezési gyakorlatára, amely a perbelivel azonos árfolyamkockázati tájékoztató tartalmát megfelelőnek minősítette (Gfv.VI.30.294/2021/7., Gfv.VII.30.088/2020/10.). Megítélése szerint maga a kölcsönszerződés I.10. pontja és az Ügyféltájékoztató tartalma is kielégíti a kockázatteljesítés követelményét és megfelel az EUB világosság és érthető megfogalmazás elvével kapcsolatos gyakorlatának is. A tájékoztatás a Kúria Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozatában foglalt követelményeket is teljesíti. Megítélése szerint önmagában azon okból, hogy az árfolyamkockázati tájékoztatóval azonos napon írták alá a szerződést, a feltétel nem minősül tisztességtelennek. A tájékoztatást mindezek alapján világosnak és érthetőnek ítélte a szerződéskötés időpontjában, az alapján a felperesek értékelni tudták a gazdasági következményeket, illetve kérdéseik felmerülése esetén azokat feltehették volna. Utalt arra, hogy a felperesek előadásuk szerint nem olvasták el a szerződést, ezzel kapcsolatos felróható mulasztásuk azonban nem eshet az alperesek terhére.

[14] A kezelési költség és folyósítási jutalék kikötése kapcsán az elsőfokú bíróság kifejtette, hogy az ezekkel kapcsolatos szerződési feltételek nem a főszolgáltatás körébe tartoznak. Az EUB C-621/17. számú döntése szerint ezek összegét, kiszámítási módját és teljesítési idejét meghatározó feltételekben nem szükséges az érintett összegek ellenében nyújtott valamennyi szolgáltatás részletezése. A kezelési költség felszámítását nem találta indokolatlannak és tisztességtelennek, mert az a folyósítás után a teljes futamidő alatt rendszeresen, a tartozás nyilvántartásával, ellenőrzésével kapcsolatos adminisztratív feladatok ellenértéke, amit az adott esetben a felperesek a szerződés aláírásával vállaltak. Nem találta eltúlzottnak a mértékét sem. Kifejtette, hogy a régi Hpt. 2. számú melléklete I.10.3. pontjában meghatározott, nem önálló, hanem a hitelezési tevékenységhez tipikusan hozzátartozó szolgáltatások ellentételezéseként a kezelési költség kikötése akkor tisztességes, ha egyrészt megfelel a ténylegesség elvének és a nyújtott szolgáltatással egyenértékű az ellenszolgáltatás, másrészt az ügyleti kamatnak erre tekintettel arányosan csökkennie kell. A perbeli kikötést ennek megfelelőnek minősítette. A folyósítási jutalékot illetően rögzítette, hogy a kölcsön folyósításával ügyintézési költségek merültek fel a szerződéskötés után, de a folyósítás előtti időszakban, így az a folyósítási feltételek fennálltával összefüggő adminisztrációs tevékenység ellenértékének minősül. Annak I.3.2. pont szerinti mértékét nem tekintette

eltúlzottnak, aránytalannak, az átlagos hitelköltség mutatókhoz viszonyítva. Ezért az elsőfokú bíróság a szerződés részleges érvénytelensége megállapítása iránti keresetet is elutasította.

[15] A felperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

[16] Határozatának indokolásában előrebocsátotta, hogy a felülbírálati jogkörét a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 370. § (1) bekezdése értelmében a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem tartalmi korlátai között gyakorolta. E korlátokat a fellebbezési kérelem, a fellebbezésben megjelölt jogszabálysértések és jogi érvek jelentik. Rögzítette, hogy ez alapján a fellebbezés egyrészt a Pp. 369. § (3) bekezdés a) és c) pontjai alapján az elsőfokú ítélet anyagi jogi felülbírálatára terjedt ki; másrészt – mivel a negyedleges fellebbezési kérelem az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére irányult, amely lényeges eljárási jogszabálysértést feltételez – az elsőfokú eljárás szabályszerűségének felülbírálatát célozta a Pp. 369. § (1) bekezdése szerint. E korlátok között a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet nem találta jogszabálysértőnek.

[17] Rögzítette a Pp. 371. § (1) bekezdés b) és d) pontjai értelmében a jogi képviselővel eljáró fél által benyújtott fellebbezés kötelező tartalmi elemeit, amely követelménynek megítélése szerint az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése iránti (negyedleges) fellebbezés nem felelt meg. Ezért az eljárásjogi felülbírálatot a másodfokú bíróság érdemben nem végezhetette el, megjegyezve, hogy a Pp. 379. §-a és a Pp. 380. §-a szerint hivatalból figyelembe veendő, az elsőfokú ítélet kötelező hatályon kívül helyezésével járó eljárási jogszabálysértést sem észlelt.

[18] A Pp. 369. § (3) bekezdés a) pontja szerinti – az elsőfokú ítélet tényállása módosítását, illetve kiegészítését érintő – felülbírálat a bizonyítékok értékelésére vonatkozó Pp. 279. § (1) bekezdése téves alkalmazására, valamint a szerződés létrejötte hiányával összefüggő anyagi jogszabálysértésekre történő hivatkozás alapján volt elvégezhető. Ennek eredményeként a másodfokú bíróság a tényállást részben kiegészítette, és ennek alapján vizsgálta az elsőfokú ítélet anyagi jognak megfelelőségét a Pp. 369. § (3) bekezdés c) pontja szerint. Annak eredményeként azonban a fellebbezésben megsértettként hivatkozott régi Ptk. 205. § (2) bekezdése és a régi Ptk. 213. § (2) bekezdése alkalmazását illetően, azaz a kölcsönszerződés létrejötte kérdésében nem jutott az elsőfokú bíróságtól eltérő jogi következtetésre. Részben eltérő indokokból, de egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy alaptalan az elsődleges kereset, ezért az elsődleges fellebbezési kérelem nem foghatott helyt.

[19] A másodlagos és a harmadlagos fellebbezési kérelmükben a felperesek a kölcsönszerződés teljes, illetve részleges érvénytelensége tekintetében elfoglalt elsőfokú álláspontot támadták, az előbbi kapcsán az árfolyamkockázatra, az utóbbi kapcsán a folyósítási jutalékra és a kezelési költségre vonatkozó általános szerződési feltételek tisztességtelenségére hivatkozva. A másodfokú bíróság megítélése szerint azonban az ezzel kapcsolatos fellebbezési érvekhez egyáltalán nem kapcsoltak releváns anyagi jogszabálysértést: sem a jogszabályi rendelkezés konkrét megjelölésével, sem egyéb egyértelműen beazonosítható módon nem hivatkoztak a világos, érthető megfogalmazás követelményét sértő általános szerződési feltétel tisztességtelenségét, valamint a semmisségét deklaráló jogszabályi rendelkezésekre, azaz a régi Ptk. 209. § (1) és (4) bekezdéseire vagy 209/A. §-ára, melyek a fogyasztókkal kötött szerződésben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelvből (a továbbiakban: fogyasztói irányelv) fakadó jogharmonizációs kötelezettség folytán a régi Ptk. 2009. május 22-i módosítását megelőzően kötött szerződésekre is alkalmazandók. A fellebbezés kizárólag a régi Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdéseit hívta fel, amely azonban nem a fellebbezési érvelésnek megfelelő jogszabály, hanem a pénzügyi intézményre az árfolyamkockázat feltárását illetően kötelezettséget

megállapító pénzügyi jogi rendelkezés. Ezért a másodfokú bíróság e feltételek tisztességtelenségét, az árfolyamkockázati tájékoztatás megfelelőségét, valamint a folyósítási jutallékkal és a kezelési költség kikötésével kapcsolatban az átláthatóság, jóhiszeműség és az egyensúly elve követelményét érdemben nem vizsgálta, és nem bírálta felül az ezzel összefüggő bizonyítás eredményének értékelését sem, annak ellenére, hogy a fellebbezés hivatkozott a Pp. 279. § (1) bekezdése megsértésére.

[20] A másodfokú bíróság megjegyezte, hogy észlelte ugyan az elsőfokú bíróság által vétett anyagi pervezetési hibákat az egyes kereseti kérelmek ellentmondásossága, illetve a másodlagos kereset tekintetében a bizonyítási érdekekkel kapcsolatos tájékoztatás körében, azonban az ezeket érintő érdemi másodfokú felülbírálat elvégezhetősége hiányában a saját eljárásában az anyagi pervezetést nem kellett pótolnia.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[21] A jogerős ítélet ellen a felperesek terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását, másodlagosan az elsőfokú ítélet megváltoztatásával másodlagos keresetüknek megfelelően a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítását kérték az árfolyamkockázatot teljes mértékben a felperesekre terhelő szerződéses rendelkezések tisztességtelenségén alapuló semmissége miatt.

[22] Állították, hogy a jogerős ítélet sérti a fogyasztói irányelv 1. cikk (1) bekezdését, 3-5. cikkét, 6. cikk (1) bekezdését, 7. cikk (1) bekezdését, a Pp. 2. § (1)-(2) bekezdéseit, Pp. 237. § (3) bekezdés b) pontját, 265. § (1) bekezdését, 279. § (1) bekezdését, 326. §-át, 369. § (4) bekezdését, 370. § (4) bekezdését, a régi Ptk. 205/A. § (1)-(3) bekezdéseit, 205/B. §-át, 209. §-át, 209/A. § (2) bekezdését, 217. § (2) bekezdését és 218. §-át, a régi Hpt. 203. § (1), (6) és (7) bekezdését, 210. § (1) és (2) bekezdését, 213. § (2) bekezdését, valamint a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II. 5.) Kormányrendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 1. § (1) bekezdés j) pontját.

[23] Álláspontjuk szerint a másodfokú bíróság tévesen jutott arra a megállapításra, hogy a fellebbezés semmilyen beazonosítható módon nem hivatkozott a világos és érthető megfogalmazás követelményét sértő általános szerződési feltétel tisztességtelenségére, valamint a semmisségét deklaráló jogszabályi rendelkezésekre. Ugyanis a fogyasztói irányelv szabályait ültette át a régi Ptk.-ba a 2006. évi III. törvény, majd a 2009. évi XXXI. törvény, de azokat az uniós jogszabályok elsődlegessége folytán egyébként is kötelező alkalmazni. Ezen túlmenően az EUB konkrét eseti döntéseinek idézésével is hivatkoztak az átláthatóság, jóhiszeműség, és egyensúly elvére, illetve a fogyasztói irányelv 6. és 7. cikkére is. Ekként hivatkoztak mind a jóhiszeműség, mind az arányosság, mind a világos és érthető fogalmazás, mind az átláthatóság, mind az egyensúly követelményére a fellebbezésben, amit a jogerős ítélet ezért tévesen hiányolt. Érvelésük szerint a fogyasztói irányelv pedig kötelezően alkalmazandó uniós jogszabály, tehát a másodfokú bíróságnak a kért anyagi jogi és eljárásjogi felülbírálatot el kellett volna végeznie és vizsgálnia kellett volna az alapeljárásban és a fellebbezésben is vitatott szerződési feltételek tisztességtelenségét [Pp. 370. § (4) bekezdés].

[24] Hivatkoztak arra is, hogy az EUB eseti döntései szerint a közérdek jellege és jelentősége – amelyen a fogyasztói irányelv által a fogyasztóknak biztosított védelem alapul – indokolja, hogy a nemzeti bíróság hivatalból legyen köteles vizsgálni valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, ezzel ellensúlyozva a fogyasztó és a szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet. Utaltak arra, hogy az ügyben eljáró bíróság tehát köteles biztosítani a fogyasztói irányelv rendelkezései által célzott védelem hatékony érvényesülését. Álláspontjuk szerint következésképpen a közösségi jog által az érintett területen ily módon a nemzeti bíróságokra ruházott feladat nem korlátozódik annak pusztá lehetőségére, hogy valamely szerződési feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegét megítélik, hanem magában foglalja e

kérdés hivatalból, akár saját illetékességük vizsgálata során történő megítélésének kötelezettségét is, amennyiben a nemzeti bíróságok rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges ténybeli és jogi elemek.

[25] Kiemelték, hogy a szerződési feltételek tisztességességének vizsgálatát lehetővé tevő szabály az anyagi jogban a régi Ptk. 209/A. § (2) bekezdése, illetve az ennek alapjául szolgáló fogyasztói irányelv 6. cikke. A hivatalbóli észlelésre szerintük lehetőséget ad a Pp. 2. § (2) bekezdése, amely mozgásteret biztosít a bíróságnak, hogy a felek által perbe vitt jogon kívül más jogot is észleljen. Álláspontjuk szerint ez arra figyelemmel is igaz, hogy a jogcímhez kötöttség körében a Pp. 342. § (3) bekezdése szintén lehetőséget ad a főszabálytól való eltérésre törvény eltérő rendelkezése esetén. Érvelésük szerint az említett rendelkezések elősegítik azt, hogy a bíróság a fogyasztóvédelmi ügyekben is hatékonyan eleget tudjon tenni a fogyasztói irányelvben tételezett kötelezettségének. A Pp. 237. § (3) bekezdés b) pontja szerint a bíróság hozzájárul a jogvita kereteinek tisztázásához azzal, hogy a felek tudomására hozza, ha a rendelkezésre álló adatok alapján olyan tényről észlel, amelyet hivatalból kell figyelembe venni. Utaltak arra, hogy a perben a szerződés több rendelkezésének tisztességtelenségét, és így semmisségét állították és kérték ezek elbírálását. Egyúttal „amennyiben az elkerülhetetlen” keresetükben és fellebbezésükben is kérték jogkövetkezmények levonását, vagyis a régi Ptk. 237. §-ának az alkalmazását.

[26] A jogerős ítélet hatályon kívül helyezése és a bíróság új eljárásra utasítása esetén szerintük lehetőség lenne a szerződési feltételek tisztességtelensége folytán a semmisség megállapítására, és az új eljárásban ennek jogkövetkezményei levonására a C-705/21. számú döntés előírásai alapján. Ezért kérték elsődlegesen azt, hogy a Kúria „az ítéleteket hivatalból vizsgálja felül, állapítsa meg a jogsértéseket, a feltételek tisztességtelenségét, és adjon iránymutatást az új eljárásra. A fogyasztói szerződés felülvizsgálata és a semmisség hivatalbóli megállapítása – a rendelkezésre álló ténybeli és bizonyítási adatok alapján – ugyanis az eljáró bíróságok kötelezettsége volt, melyet elmulasztottak”.

[27] Indokolásuk szerint a másodfokú bíróság az „anyagi jogi felülbírálatra hivatalból is köteles lett volna”, az érintett körben, és meg kellett volna ejtenie az elsőfokú ítélet teljes felülvizsgálatát. Már csak azért is, mert a jogerős ítélet azt is kimondta, hogy észlelte az elsőfokú eljárás anyagi pervezetési hibáit. Azzal érveltek, hogy fogyasztói szerződés lévén a másodfokú bíróság hivatalból köteles lett volna az elsőfokú eljárás teljes felülbírálatára, ami elmaradt. A másodfokú bíróságnak a Pp. 369. § (4) bekezdése alapján az anyagi jogi felülbírálat részeként lehetősége volt az anyagi pervezetés felülvizsgálatára, és a 370. § (4) bekezdése alapján a fellebbezés korlátai nem kötik. Ezt azonban szerintük nem tette meg, így a felülbírálat elmaradt, ami olyan lényeges eljárási szabálysértés, ami a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és megismételt eljárást kell eredményezzen.

[28] Az ügy érdemét illetően azzal érveltek, hogy nem nekik kell bizonyítani, hogy nem kaptak megfelelő tájékoztatást, és nem ismerték az Ügyfélértékelőjezt, hanem a tájékoztatás megtörténtét és tartalmát a perben az alperesek kötelesek bizonyítani a Pp. 265. § alapján. Mivel a hitelkérelem ügyfélértékelőjeztől szóló oldalát nem írták alá, és a csatolt 2005. május 30-i ügyfélértékelőjeztön nincs semmilyen aláírás, ezért azok a Pp. 326. § szerint egyszerű magánokiratok, amelyek bizonyító erejét a bíróság a bizonyítás általános szabályai szerint a bizonyítás összes adatának figyelembevételével állapítja meg. A perben a 2005. május 30-i tájékoztató valóságát, és annak felperesek általi megismerését álláspontjuk szerint az alperesek nem bizonyították, és a „tényleges érvényesülés elvébe ütközik”, hogyha a szerződési feltétel világos és érthető jellegével kapcsolatos bizonyítási teher a fogyasztóra hárulna, és a fogyasztó köteles lenne valamely negatív tényről bizonyítani, vagyis azt, hogy a szolgáltató nem közölt vele minden az átláthatósághoz szükséges információt. Érvelésük szerint a régi Hpt. 203. § (1), valamint (6) és (7) bekezdését összevetve az

Ügyféltájékoztatónak vagy a kölcsönszerződés szövegében kellett volna szerepelnie, vagy azt a felpereseknek alá kellett volna írniuk. Kifejtették, hogy mivel a régi Hpt. 203. § (6) bekezdés alapján a tájékoztató a szerződés lényeges tartalmának minősül és kötelező szerződési elem, így az aláírás hiánya miatt a régi Ptk. 218. §-a alapján alkalmazandó 217. § (2) bekezdés szerint semmis, vagyis nem lehet bizonyítékként figyelembe venni.

[29] Az elsőfokú ítéletben hivatkozott kúriai döntések a tájékoztatás megfelelőségének megítélésénél a szerződés I.10. pontját és az Ügyféltájékoztatót együttesen vették figyelembe, így csak a szerződésben foglalt tájékoztatás megítélésük szerint önmagában nem elégíti ki a világos és érthető fogalmazás és az átláthatóság követelményét, így a kikötések tisztességtelenek a régi Ptk. 209. § (1) és (4) bekezdése szerint.

[30] Álláspontjuk szerint a jogerős ítélet sérti a Pp. 279. § (1) bekezdését is, mert figyelmen kívül hagyta, hogy a tanúvallomások szerint az alperesek kétséget kizáró módon nem bizonyították a kölcsönszerződés egyedi megtárgyalását, a kockázati tájékoztatás megfelelő voltát, az általános szerződési feltételek megismerését és egyedi megtárgyalását, az árfolyamkockázat teljes körű feltárását. Azzal érveltek, hogy a rendelkezésre álló tanúvallomások a másodfokú bíróság indokolatlanul rekesztette ki a bizonyítékok köréből, holott fogyasztói szerződés esetén „a kötelező hivatalbóli felülvizsgálat során a bizonyítás eredményét figyelembe kellett volna venni és értékelni kellett volna”.

[31] Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérték.

A Kúria döntése és jogi indokai

[32] A Kúria előrebocsátja, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét érdemben helybenhagyta ugyan, de – a felperesek helytálló hivatkozása szerint – eltérő indokolás mellett, így a felpereseknek a Pp. 408. § (1) bekezdése szerinti engedélyezés iránti kérelmet nem kellett előterjeszteniük, a felülvizsgálati kérelem érdemben volt vizsgálendő.

[33] A felülvizsgálati kérelem azonban nem megalapozott.

[34] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt a hivatkozott indokok alapján nem találta jogszabálysértőnek.

[35] A Kúria utal a felülvizsgálati eljárás lényegével és korlátaival kapcsolatban arra, hogy az rendkívüli perorvoslat, az nem tekinthető a per folytatásának. Annak tárgya a jogerős ítélet [Pp. 406. § (1) bekezdés], ebből következően a felülvizsgálati kérelemnek a jogerős ítéletben kifejtettekkel szemben kell érvelést tartalmaznia, mégpedig a Pp. 413. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározott tartalommal.

[36] A Pp. 413. § (1) bekezdésének b) pontja szerint a felülvizsgálati kérelemnek a beadványokra vonatkozó általános szabályok mellett tartalmaznia kell a jogszabálysértés pontos megnevezésével, a jogszabályhely megjelölésével azt az eljárási, illetve anyagi jogi jogszabálysértést, amely kihatott az ügy érdemi eldöntésére, valamint annak indokait, hogy a fél az új határozat hozatalát vagy a határozat hatályon kívül helyezését milyen okból kívánja.

[37] Az eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatásoknak az új Pp. hatálybalépése folytán történő felülvizsgálatáról szóló 1/2017. Polgári jogegységi határozattal a Pp. alkalmazása körében is

megfelelően irányadónak tekintett, a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II. 15.) PK véleményben írtak szerint, a felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabály megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. Ezen együttes feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt konkrétan megjelöli a megsértett jogszabályhelyet, másrészt a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis, ha a jogszabálysértésre való hivatkozása indokát ismerteti. Ha a fél a felülvizsgálati kérelmében több, egymástól elkülönülő jogszabálysértésre hivatkozik, valamennyi hivatkozásának rendelkeznie kell a fenti tartalmi követelményekkel, ellenkező esetben a tartalmilag fogyatékos felülvizsgálati kérelmet – vonatkozó részében – a Kúria nem vizsgálhatja érdemben. A felülvizsgálati kérelmek kötelező tartalmi eleme – egyebek mellett – a megsértett jogszabályhely megjelölése, amelyet – az 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3. pontjához fűzött indokolásból kitűnően – konkrétan, a jogforrás, a paragrafusszám, az esetleges bekezdések és pontok számának megadásával kell meghatározni, követelmény továbbá az is, hogy az így megjelölt jogszabályhely megfeleljen a jogszabálysértés szöveges körülírásának.

[38] A felperesek bár elsődleges felülvizsgálati kérelmükben a jogerős ítélet teljes hatályon kívül helyezését kérték, ugyanakkor az elsődleges kereseti kérelmükkel, azaz a szerződés létre nem jöttével összefüggésben sem megsértett jogszabályhelyet, sem jogi érvelést nem adtak elő. A felülvizsgálati kérelem tartalmi hiányossága miatt e kérdést a Kúria érdemben nem vizsgálhatta.

[39] A jogerős ítélet – annak indokolásából kitűnően – kifejezetten a Pp. 370. § (1) bekezdésének és 371. § (1) bekezdésének az alkalmazásával foglalt állást akként, hogy a másodfokú eljárásban a felperesek másodlagos, azaz a kölcsönszerződés teljes, illetve részleges érvénytelenségének megállapítására irányuló keresete – az előbbi kapcsán az árfolyamkockázatra, az utóbbi kapcsán a folyósítási jutalékra és a kezelési költségre vonatkozó általános szerződési feltételek tisztességtelenségére alapítottnak – érdemben nem vizsgálható.

[40] A felperesek a felülvizsgálati kérelmükben ugyan vitatták a másodfokú bíróság erre vonatkozó álláspontját, de a Pp. 370. § (1) bekezdésének és 371. § (1) bekezdésének a megsértését nem állították, e rendelkezéseket megsértett jogszabályi rendelkezésként felülvizsgálati kérelmükben nem jelölték meg. A Kúria ezért – a korábban kifejtetteknek megfelelően – mivel a felperesek ebben a körben felülvizsgálati kérelmükben adekvát eljárási szabálysértést nem állítottak, érdemben nem vizsgálhatta, hogy a jogerős ítélet ebben a körben helytállóan zárta-e ki a másodlagos kereset, és az annak alapjául szolgáló hivatkozások érdemi vizsgálatát a másodfokú eljárás során, a másodfokú bíróság ezzel kapcsolatos jogi álláspontja nem volt felülbírálnak.

[41] Nem értett egyet a Kúria a felperesek azon felülvizsgálati hivatkozásával, hogy a keresetet a felülvizsgálati kérelemmel érintett körben a másodfokú bíróságnak „hivatalból is vizsgálnia kellett volna”. Ezzel kapcsolatban ugyanis a Kúria már számos határozatában rámutatott arra (Pl. Gfv.VII.30.095/202/9.), hogy a fogyasztók jogainak hatékony érvényesítése nem terjedhet ki arra, hogy a bíróság figyelmen kívül hagyja a jogvita kereteit, túlterjeszkedjen azon, és az esetleges tisztességtelen jellegük vizsgálata érdekében egyenként elemezze azokat a szerződési feltételeket is, amelynek érvénytelenségére a fogyasztó felperesek keresete, vagy adott esetben a fellebbezése nem terjed ki. A konkrét esetben a

felperesek – a jogerős ítélet felülvizsgálati eljárásban nem érinthető megállapítása szerint – a másodlagos keresetük tekintetében nem terjesztettek elő érdemben elbírálható fellebbezést, így a másodfokú bíróságnak azt hivatalból nem is kellett vizsgálni.

[42] Alaptalanul állították a felperesek felülvizsgálati kérelmükben a Pp. 369. § (4) bekezdésének és 370. § (4) bekezdésének a megsértését is. Helyesen mutatott rá ugyanis a jogerős ítélet, hogy a fenti rendelkezések helyes értelme szerint az elsőfokú eljárásnak az anyagi pervezetéssel összefüggő része csak az anyagi jogi felülbírálat részeként vizsgálható és minősíthető. A konkrét esetben ugyanakkor a másodfokú bíróság – álláspontjából következően – el sem jutott a másodlagos kereset érdemi felülbírálatáig, amely esetben az egységes bírói gyakorlat szerint fel sem merülhet az elsőfokú bíróság ítélete vonatkozó részének, és az ezzel kapcsolatos eljárásának a pervezetéssel összefüggő vizsgálata (BH 2022.47.).

[43] A felülvizsgálati kérelemben felhívott további eljárási és anyagi jogi jogszabályi rendelkezések mindegyike a másodlagos kereset érdemével volt kapcsolatos, amely megsértését is állították a felperesek. E szabályok megsértése azonban szintén nem volt megállapítható. A másodfokú bíróság ugyanis a felülvizsgálati kérelemmel is érintett másodlagos keresetről egyáltalán nem foglalt állást, mivel megítélése szerint az a másodfokú eljárásban a Pp. 370. § (1) bekezdése és 371. § (1) bekezdése alapján a fellebbezés korlátaira tekintettel nem volt vizsgálható. Ennek megfelelően a felülvizsgálati kérelemben a másodlagos kereset érdemét illetően megjelölt eljárási és anyagi jogi jogszabályi rendelkezéseket a jogerős ítélet nem sértette, nem sérthette, mivel azok alkalmazására a hivatkozott körben nem is került sor. Megállapítható, hogy a felperesek fenti hivatkozásainak érdemi vizsgálata a megelőző másodfokú eljárás tárgyát nem képezte, ami az ezekkel kapcsolatos felülvizsgálati kérelem érdemi elbírálását önmagában is kizárta [Kúria Pfv.V.20.797/2016. (BH 2017.232.)].

[44] A kifejtetteknek megfelelően a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt és érdemben is vizsgálható okokból nem jogszabálysértő, ezért azt a Kúria a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[45] A felülvizsgálati eljárásban is pervesztes felperesek a Pp. 405. § (1) bekezdése és 364. §-a folytán alkalmazandó 83. § (1) bekezdése alapján egyetemlegesen kötelesek megfizetni az alperesek jogi képviselőjével felmerült, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdése alapján a kifejtett jogi képviselői tevékenységgel arányban álló, áfával növelt összegben felszámított ügyvédi munkadíjból álló felülvizsgálati eljárási költséget.

[46] A felperesek személyes költségmentessége folytán meg nem fizetett felülvizsgálati eljárási illeték a Pp. 102. § (6) bekezdése értelmében az állam terhén marad.

[47] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 405. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó 376. § (1) bekezdése alapján -a felperesek kérelmére – tárgyaláson bírálta el.

[48] A Kúria ítélete elleni felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja zárja ki.

A döntés elvi tartalma

[49] Érdemben csak a felülvizsgálati kérelemben írt, a tartalmi követelményeknek megfelelően előterjesztett hivatkozások vizsgálhatók.

Budapest, 2024. április 30.

Salamonné dr. Piltz Judit s.k. a tanács elnöke, Dr. Bajnok István s.k. előadó bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró, Dr. Gáspár Mónika s.k. bíró, Dr. Zumbók Péter s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

bíróági ügyintéző